

ตัวอย่าง

เลขที่.....

ประโยคประถมศึกษาชั้น.....เอก.....

วิชา.....เรียงความแก้กระทู้ธรรม.....

สอบในสนามหลวง

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

อุปมาพราดา โทธ สจิตตมธุรกษณ

กระทู้ตั้ง

ทศดา อุทธรตตตานั ปงเก สฬโนว กุญชโร

ท่านทั้งหลาย จงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษาจิตของตน , จงถอนตนขึ้นจากหล่ม

เหมือนช้างที่ตกหล่ม ถอนตนขึ้นจะนั้น

บัดนี้ จักได้บรรยายขยายความ ตามกระทู้ธรรมภาค ที่ได้ลิขิตไว้ในเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทาง

แห่งการศึกษา และปฏิบัติธรรมสืบต่อไป

อธิบายความว่า ความประมาทนั้น คือการไม่ระมัดระวังต่อการดำเนินชีวิต ปล่ยตนให้ตกอยู่ในความ

ไม่ปลอดภัยของชีวิต เช่น ทำผิดศีล หรือหลงใหลในอบายมุข เป็นต้นฯ ทำให้ชีวิตต้องพบกับความทุกข์ และความ

พินาศย่อยยับด้วยเหตุต่างๆ เพราะการทำผิดศีล ย่อมจะทำให้เกิดบาปต่อตนเอง เป็นบาปทางกาย วาจา ของตนเอง

เช่น การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย ของมึนเมา เป็นต้น ฯ

ดังนั้นผู้ที่เป็นคนมีปัญญา จึงงดเว้นจากการทำผิดศีล หันมาทำแต่ความดี จึงจะได้ชื่อว่าเป็นคนไม่ประมาท

คอยตามระวังรักษาจิตของตน ไม่ให้คิดไปในทางชั่วร้าย แม้ว่าตนเองจะเคยทำผิดพลาดมาบ้าง แต่ก็สำนึกผิด

และไม่กลับไปทำผิดอีก เปรียบเหมือนช้างที่ตกหล่ม รีบถอนตนเองขึ้นจากหล่ม ก็จะได้ชื่อว่าเป็นคนมีความเพียรดี

สมมติธรรมภาสิต ที่มาในคัมภีร์ ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

ทุนนิตฺตทสฺส ลหุโน ยตถ กามนิปาติโน

สุภาสิตรับ 1

จิตฺตสฺส ทมโถ ส่าตุ จิตฺตํ ทนฺตํ สฺขาวทํ

การฝึกจิตที่ข่มยาก ที่เบา มักตกไปในอารมณ์ที่น่าใคร่ เป็นความดี, (เพราะว่า)

จิตที่ฝึกแล้ว นำสุขมาให้

อธิบายความว่า ธรรมดาของสายน้ำ มักจะไหลลงสู่ที่ต่ำฉันใด จิตของคนเราก็เช่นกัน คือมักจะชอบ

ไหลลงไปสู่ที่ต่ำฉันนั้น คือจิตคนเราชอบคิดแต่ในเรื่องอกุศล ชอบคิดไปในเรื่องที่ไม่ดี ที่อาจจะนำความเดือดร้อน

มาให้กับตัวเราเอง ดังนั้น การฝึกจิต การข่มจิตจึงเป็นสิ่งที่ดี ที่บัณฑิตและคนดีทั้งหลายกระทำกันอยู่เสมอ คือ

คอยห้ามใจไม่ให้ไหลไปกับสิ่งที่ต่ำช้า เสวทราม ให้จิตได้มีสติ ระลึกถึงสิ่งที่เป็นคุณงามความดี และเลิกทำแต่

เฉพาะสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องแล้วเท่านั้น ไม่ปล่อยให้ตกอยู่ในอำนาจของความชั่ว หรือความเกียจคร้าน ที่จะนำความ

เดือดร้อนให้ได้ ลักษณะของคนเกียจคร้านนั้น คือ มักจะอ้างว่าหนานักแล้วไม่ยอมทำกรางาน, หรืออ้างว่าร้อน

นักแล้วไม่ทำกรางาน, หรืออ้างว่ายังเข้าอยู่แล้วไม่ทำกรางาน, หรืออ้างว่าเย็นเสียแล้ว แล้วไม่ทำกรางาน เป็นต้นฯ

เขาย่อมผัดวันประกันพรุ่ง จนหมดเวลาเสีย จึงทำให้ล่วงเลยจากประโยชน์ที่ควรจะได้ แต่ผู้ปรารถนาความเพียรมั่นคง

นั้น ย่อมไม่เกียจคร้าน เป็นคนทำกรางานต่างๆ ด้วยความสุ่ม รอบคอบ และขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อแท้ ไม่ท้อถอย

ต่ออุปสรรคต่างๆ ดังคำพังเพยที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” ซึ่งความเพียรนั้น จะสำเร็จได้

โดยง่าย หากมีคุณธรรมที่เป็นรากฐานของชีวิตอีกประการหนึ่ง คือ ศีล-ความสงบกายวาจา และปัญญา-ความรอบรู้

สมมติธรรมภาสิต ที่มาในคัมภีร์ สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

สหพพา สีสสมปนโน ปญเณวา สุธสมาทิตโต

สุภาสิตรับ 2

ฮารททวิริโย ปทิตตโต โธสมํ ตรติ ทุตตรํ.

ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล มีปัญญา มีใจมั่นคงดีแล้ว ปราศจากความเพียร ตั้งตนไว้ในกาลทุกเมื่อ

ย่อมข้ามโอฆะที่ข้ามได้ยาก.

อธิบายความว่า ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล คือ ผู้มีความสงบกายสงบวาจา ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นต้องเกิด

ความเดือดร้อน มีความประพฤติสงบไม่มีภัยอันตรายภัยกับใคร งดเว้นจากเวรภัย ๕ ประการ คือ ๑. ไม่ฆ่าสัตว์

๒. ไม่ลักทรัพย์ ๓. ไม่ประพฤติผิดในกาม ๔. ไม่พูดเท็จ ๕. ไม่ดื่มสุรารยาเสพติด เป็นผู้ไม่ทำบาปด้วยกายและวาจา

นอกจากนี้ยังมีปัญญา คือ มีสติและความรอบรู้ในสิ่งที่ถูกที่ควรอีกด้วย รู้ว่าสิ่งใดเป็นความดีควรกระทำ สิ่งใดเป็น

ความชั่วควรละเว้น มีใจมั่นคงอยู่แต่ในความดี เชื่อคำสอนพระพุทธเจ้าที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” จิตใจไม่ซัดส่าย

ไปหากิเลสที่ยั่ววนใจ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลสตัณหา มีจิตใจที่อิสระและสงบตั้งมั่นดีแล้ว นอกจากนั้นยังเป็นผู้มี

ความพากเพียร ไม่เกียจคร้านทั้งกลางวันกลางคืน ไม่ปล่อยใจให้วันคืนล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์ มีสติมีปัญญายู่เสมอ

ตั้งตนไว้ในกาลทุกเมื่อ คือ ตั้งตนให้อยู่ในความไม่ประมาท ทำความดีทุกวันทำความดีสม่ำเสมอ แม้จะมีใครเห็นหรือ

ไม่เห็นก็ตาม ก็จะไม่ย่อใจทำความดีในกาลทุกเมื่อ ผู้ใดมีศีลและมีปัญญาอย่างนี้ ผู้นั้นย่อมข้ามโอฆะ คือ กิเลสความชั่ว

ที่เปรียบเหมือนห้วงน้ำขวางหน้าอยู่ไปได้อย่างสวัสดิภาพและปลอดภัย นอกจากนั้นเรายังควรมีความเมตตากรุณา

ต่อผู้อื่น หรือช่วยตักเตือนเพื่อนที่กำลังประมาท ให้กลับตัวมาตั้งตนอยู่ในคุณงามความดีและป้องกันจากคนชั่วอีกด้วย

สมมติธรรมภาษิต ที่มาในคัมภีร์ ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

โอบุทยานุสาเสยย อสพฺภา จ นีवारเย

สุภาษิตรับ 3

สํ ตํ ทิ โสํ ปิโย โทติ อสํ ตํ โทติ อปิโย

บุคคลควรเตือนกัน ควรสอนกัน และป้องกันจากคนไม่ดี เพราะเขาชอบเป็นที่รักของคนดี

แต่ไม่เป็นที่รักของคนไม่ดี

อธิบายความว่า เมื่อเรามีเพื่อนหรือบุคคลที่เรารู้จัก และเห็นว่าเขากำลังทำผิด เราก็ช่วยตักเตือน

ช่วยสอนในทางที่ถูกที่ควร ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี อะไรเป็นสิ่งไม่ดี เป็นต้น และช่วยป้องกันเขาจากคนที่ไม่ดี ไม่ให้ไป

คบหาสมาคมกับคนไม่ดี อันลักษณะของคนไม่ดีหรือคนพาลนั้น มีลักษณะที่สังเกตได้คือ จะพูดอะไรก็ชอบพูดแต่

เรื่องไม่ดี เช่น ชอบพูดเท็จ พูดโกหกหลอกลวงคนอื่นอยู่เสมอ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

แต่ไม่สนใจว่าคนอื่นจะเดือดร้อนหรือไม่, ชอบพูดล้อเสียด คือถ้อยคำที่ยุยงให้คนแตกความสามัคคีกัน หรือพูด

เหน็บแนมเพื่อให้คนอื่นต้องเสียใจ เจ็บใจ ด้วยความริษยา เป็นต้น, ชอบพูดคำหยาบ คือคำหยาบคาย คำที่คนฟัง

แล้วรู้สึกไม่ชอบ ไม่ระรื่นหู, ชอบพูดเพื่อเจ้อ คือเรื่องที่พูดแล้ว ทาสารประโยชน์อะไรไม่ได้เลย มีแต่จะเสียเวลาและ

ทำให้เกิดความเหลวไหลไปเปล่าๆ ลักษณะของคนพาลอีกประการหนึ่ง คือ จะคิดอะไรก็คิดเรื่องไม่ดี เช่น คิดโลภ

อยากจะได้ของคนอื่นมาเป็นของตน คิดพยาบาท ปองร้ายคนอื่นอยู่เสมอ คิดเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เช่น

คิดว่ามารดาบิดาไม่มีบุญคุณกับตน คิดว่าบุญบาปไม่มีจริง ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เป็นต้น เมื่อเราป้องกันเพื่อน

จากคนไม่ดีทั้งหลายแล้ว เราก็จะเป็นที่รักของบัณฑิตและคนดีทั้งหลาย และย่อมเป็นที่สรรเสริญโดยทั่วไป

สรุปกระทู้

สรุปความว่า คนเราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ควรที่จะรู้จักฝึกจิตใจของตนอยู่เสมอ ไม่ให้จิตใจตกไปสู่	
ความไม่ดี คอยตามระว่างรักษาจิตของตนเอง ให้อยู่ในศีลธรรมคุณงามความดี แม้มืดพลาดไปก็รีบแก้ไขไม่ปล่อยไว้	
และควรเป็นคนมีศีลมีปัญญา มีใจมั่นคงอยู่ในคุณงามความดี ปรารถนาในการที่จะทำความดีสม่ำเสมอทุกวันทุกคืน	
ไม่เกียจคร้าน มีใจเมตตาสงสารในเพื่อนร่วมโลก คอยช่วยตักเตือนสั่งสอนเพื่อนที่กำลังประมาท ให้กลับตัวเป็นคนดี	
รักใคร่กลมเกลียวกับเพื่อนและคนในสังคมเดียวกัน ให้เกิดความสุขต่อกัน สมดังธรรมภาษิตที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่า	
อุปมาพราตธา โทถ	สจิตตมนุรกุชถ
กระทู้ตั้ง	
ทศดา อุทธรตตตานํ ปงเก สันโนว กุญจโร	
ท่านทั้งหลาย จงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษาจิตของตน , จงถนอมตนขึ้นจากหล่ม	
เหมือนช้างที่ตกหล่ม ถอนตนขึ้นฉะนั้น	
ดังที่ได้บรรยายขยายความ มาด้วยประการฉะนี้.	
(ข้อความที่เป็นตัวหนาทั้งหมด คือข้อความจำเป็น ที่เราจะต้องเขียนตามแบบด้วย)	

คำแนะนำการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม (ดูตัวอย่างประกอบ)

ไฟล์เอกสารแผ่นนี้บันทึกเป็นไฟล์ PDF ก่อนจะทำการปริ้นท์จะต้องตั้งค่าการพิมพ์เสียก่อน เพื่อให้ได้ขนาดกระดาษตรงกับต้นฉบับ คือเมื่อสั่งปริ้นท์ File > Print (หรือกดปุ่ม Ctrl+P ก็ได้) ให้คลิกใส่เครื่องหมายถูกหน้าคำว่า Choose paper source by PDF page size แล้วคลิก OK

วิธีการแต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม หรือสุภาสิตธรรมนั้น มีวิธีการลำดับที่ถูกต้อง ดังนี้ (อ่านให้เข้าใจทั้งหมด ห้ามข้ามขั้นตอน)

ชั้นตรี	ให้แต่ง ๒ หน้ากระดาษขึ้นไป (เว้นบรรทัด)
ชั้นโท	ให้แต่ง ๓ หน้ากระดาษขึ้นไป (เว้นบรรทัด)
ชั้นเอก	ให้แต่ง ๔ หน้ากระดาษขึ้นไป (เว้นบรรทัด)

- อันดับแรกให้ใส่ **กระทู้ตั้ง** ในหน้าแรกเสียก่อนพร้อมคำแปล (กระทู้ตั้ง คือบาลีสู่ภาสิตธรรมที่ทางสนามสอบหรือคุณครูให้ในวันสอบจริง) แบบในตัวอย่าง
- จากนั้นจึงเริ่มแต่งกระทู้ โดยคำขึ้นต้นว่า **บัดนี้ จักได้บรรยาย..... ฯลฯ**
- เมื่อขึ้นต้นจบแล้ว บรรทัดต่อไปก็ให้ย่อหน้า ๑ นิ้ว แล้วใช้คำว่า **อธิบายความว่า.....**
- การย่อหน้า ให้ย่อหน้าห่างจากเส้นกั้นหน้า ๑ นิ้วเสมอ, และอย่าลืมเว้นบรรทัดทั้งหมดตามกฎระเบียบด้วย
- จากนั้นให้แต่งบรรยาย ขยายความหมายของกระทู้ตั้งนั้น โดยอธิบายความหมายให้กระชับ ชัดเจน โดยดูว่ากระทู้ตั้งกล่าวถึงเรื่องอะไร เช่น ถ้ากระทู้ตั้งกล่าวถึงเรื่องศีล เราก็อธิบายเกี่ยวกับศีล ว่าศีลคืออะไร มีอะไรบ้าง เป็นต้น
- เมื่อใกล้จะหมดหน้า ๑ แล้ว ก็ให้แต่งโน้มน้าวเรื่องที่เรากำลังบรรยาย ให้มีความหมายไปเกี่ยวข้องกับ **สุภาสิตรับ** (หมายถึงสุภาสิตธรรมที่เป็นบาลีและคำแปล เพื่อใช้เขียนรับให้สอดคล้องกับกระทู้ตั้ง) การโน้มน้าวนี้เรียกว่า **เชื่อมกระทู้**
- เมื่อขึ้นหน้าที่ ๒ ก็ให้ใช้คำว่า **สมดังสุภาสิต ที่มาในคัมภีร์.....** (แล้วบอกชื่อคัมภีร์) แล้วใส่สุภาสิตรับ+คำแปล
- จากนั้นก็แต่งอธิบาย ขยายความหมายของสุภาสิตรับ ที่เรานำมาใส่ต่อไปจนเต็มหน้ากระดาษ โดยให้โน้มน้าวเนื้อหาให้ไปเกี่ยวข้องกับสุภาสิตรับตัวต่อไปด้วย
- ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนใส่สุภาสิตรับ ครบตามจำนวนที่สนามสอบกำหนดมา คือ
 - **ชั้นตรี** ให้ใส่สุภาสิตรับ ๑ ตัว
 - **ชั้นโท** ให้ใส่สุภาสิตรับ ๒ ตัว
 - **ชั้นเอก** ให้ใส่สุภาสิตรับ ๓ ตัว
- ในหน้าสุดท้ายก่อนที่จะจบ ให้มีการสรุปกระทู้ทั้งหมด โดยสรุปแต่เพียงย่อๆ ประมาณ ๕ บรรทัด แล้วจึงจบด้วยการใส่กระทู้ตั้ง + คำแปลอีกครั้งหนึ่ง และใส่คำว่า... **ดังที่ได้บรรยายขยายความ มาด้วยประการฉะนี้ ฯ**
- ให้สังเกตอักษรตัวหนา (สีเข้มกว่าอักษรตัวบาง) หมายถึง ข้อความจำเป็นที่ต้องใส่ข้อความตัวหนานั้น ในตำแหน่งที่มีในตัวอย่างเสมอ จะละเว้นไม่เขียนไม่ได้, ส่วนตรงบอลลูนที่เป็นสัญลักษณ์ข้อบอกในตัวอย่าง ไม่ต้องเขียนลงไปในกระดาษสอบจริง

คำแนะนำเพิ่มเติม

- ควรเขียนเรียงความกระทู้ ด้วยลายมือที่เป็นตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ประณีตสวยงาม
- ความสะอาดเป็นข้อสำคัญของการแต่งกระทู้ อย่าขูดขีดฆ่าใดๆ ถ้าเขียนผิดควรลบให้สะอาด
- คำขึ้นต้น, คำลงท้าย, การย่อหน้า ฯลฯ ควรทำให้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด
- ให้ใช้ปากกาสีน้ำเงินหรือสีดำ ห้ามใช้ปากกาสีแดงหรือสีอื่น (เฉพาะเด็กตั้งแต่ ป.๔ ลงไปให้ใช้ดินสอดำได้)
- ขออวยพรให้นักเรียน ใช้ความวิริยะ อุตสาหะของตน สอบสำเร็จสมปรารถนา เทอญ
- หากสงสัยสิ่งใด สามารถโทร.สอบถามเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ที่ พระอาจารย์รัชพล 0876117669
- เว็บไซต์ วัดหลวงปริชากุล <https://sites.google.com/site/watluangpreechakul/>

๒๒